

TRI JUNAKA —

— TRI SOKOLA ...

Tri stare majke plakale
Puče im srce od bola...

.....
Krvnik se ceri opako
I veša do tri sokola...

.....
Jedan se soko nasmeja:
— „Kud' li me penješ visoko?“
— „Besmrtnost mene doziva“,
— „Ti osta bedan duboko!...“

.....
A drugi soko zaklikta:
— „Zalud se mučiš prijane“,
— „Danas nam sunce zalazi“,
— „A sutra će da osvane!“

.....
Sad treći okom ošinu:
— „Zašto me daviš gavrane?“
— „Ni' moje ime uminu“,
— „Ni' tvoje će da ostane!...“

.....
Tri stare majke plakale
Puče im srce od bola...
Sunčane zrake grlile
Tri mrtva sokola....

Dr. Dragutin Prohaska

O južnoslovenskom tipu čoveka

— Govor izrečen na proslavi državnoga blagdana u centrali praške Sokolske Jednote, dne 12. prosinca 1920. —

Braćo i sestre! Večeras nije jedna od redovitih večernjih zabava. Današnje veče treba da bude slava našega državnoga blagdana na spomen ujedinjenja Jugoslovena, Srba, Hrvata i Slovenaca, u jednu državu. Pesmom, glazbom, deklamacijom, zemljopisnim predavanjem i filmom o Sarajevskim mučenicima prikazuje Vam se Jugoslavija sa različitih strana, jer Vi želite da proučavate snagu i vrednost naroda, koji je često spojio svoju sudbinu s Vašom, a koji je danas Vaš saveznik. Sokoli i sokolice! Taj Vaš saveznik jest manje organizovan u sokolske družine, nego Vi. Nije disciplinovan kao Vi, nema onu veliku sokolsku jednodušnost u masama, koja je mene i mnoge od nas zadivila na vašemu poslednjemu sokolskomu sletu, kad je nadošao onaj prekrasni momenat velebnoga nastupa, kad se ruke tisuću sokolova raširile, kao da obuhvataju zajedničku struju, što Vam svima u tome momentu šiba mozgovima i srcima Vašima, da u isti čas sa tisuću pijesti udari Vaše neprijatelje u grudi, da ih napuni štovanjem i strahom, a u Vaših saveznika i prijatelja da izrabi suzu radosti. U nas ima nešto drugo! Ako nema organizovanih, ima neorganizovanih sokolova i sokolica, ima prirodnih, iz ruke „prirode i Boga“. Na tisuće ih ima u onim vrletnim gorama, u tamnim šumama, u onom krasu dinarskoga gorja, otkuda se već vijekovima zaletavaju k zapadu k modrome jadranskome moru i k istoku u plodne doline bosanskih krajeva, u Šumadiju, u Bačku i Banat, a na sever u gorovitu Hrvatsku.

Večeras će Vam gosp. dr. Jiri Král iznijeti pred oči jedan dio tih krajeva, u kojima živi najvredniji naš elemenat južnoslovenskoga naroda, a na koncu današnjega programa vidjet ćete na filmu Sarajevske mučenike, koji su najkarakterističniji izraz toga našega južnoslovenskoga tipa, što ga je Jovan Cvijić nazvao *dinarskim*, a kojega Vam hoću da prikažem kao oño prirodno Sokolstvo dinarskih gora, koje nam je izvojštilo državu . . .

Celi južnoslovenski rod raspada se u četiri glavna tipa: jedan tip najveći dio svoga života čuči nisko na zemlji spu-

stivši ruke među koljena, pijući lulu i crnu kavu, a puštajući, da Bog š njime radi što hoće; drugi tip se malo pridigao, uzeo u ruke motiku i rije po zemlji, ne bi li radom promijenio prokletu sudbinu roba; treći se žuri i oprtkuje različite poslove, zaokupio trgovinu, kancelariju, politiku i na mahove preleva Evropu na Balkan, ne bi li ga istrгла iz jarma procvata i bogatstva; — četvrti je uzeo pušku i gusle, uzverao se u gore otkuda strelja očima sokolova, kuda će uzeti smer svome ubojitome letu, taj tip ne čuči, ne grbi se, ne trčkara po zemlji, on — leti, jer u njega je poletna misao, uznositi osećaj, velika tragička poza — u njega su sve crte junaštva. On je soko i bijeli orao naš.

U geografiji Cvijićevoj ti su različiti naši tipovi tačnije i naučnije određeni po psihološkim i kulturnim crtama. Cvijić razlikuje četiri pojasa južnoslovenskih tipova; prvi je centralni: Južna Srbija, Mačedonija, zapadna Bugarska (Skoplje, Bitolj, Sofija). To je južnoslovenski elemenat pomešan s grčkim i turskim, najviše je ropski raspoložen, najmanje samostalan, najviše predan fatalizmu i orijentalnoj rezignaciji. Drugi je tip istočno balkanski: Podunavlje k Crnome moru, porečje Marice, rodopsko i rumelijsko-tračko pleme Pomaka. Taj tip ima turanske crte, duševno je zaostao [zbog udaljenosti od novijih kulturnih centara, ali pokazuje pozitivna svojstva: štedljivost, radinost, a s tim u vezi nedostatak fantazije i idealizma. Treći je tip *panonski*, koji obuhvata varijetete: slavonski, sremsko-banatski, slovenački ili alpski, zagrebački ili zagorski, u njega je najviše zapadne civilizacije, a veliki dio je mešavina staroga panonskoga slovenačkoga tipa s dinarskim, osobito u Slavoniji. — Četvrti je tip dinarski: Crna Gora, Hercegovina i Bosna, Dalmacija, Srbija (Niš i Piroć), Lika, južna Kranjska i Primorje, naseljeno nekad od uskoka iz Hercegovine. To je gnezdo sokolova i sokolica i kod toga tipa ću malo da popostanem i zaključim: Vi ga u Pragu poznajete ne baš po najboljim predstavnicima. U vreme Austrije dolazili su ovamo ljudi toga tipa kao prodavači zrcalaca, noževa, češalja, kutija i obilazili po gostionama, visoki kao gora, vitki i mišičasti kao sokolaški prednjaci, ali inače kosmati kao mitološki satiri. To nijesu više oni pravi gorski sokolovi, to je njihov izrod, to je sokol uhvaćen u gajbi zapadne i austrijanske kulture, zatečen i proletarizovan na Adriji, koga fantazija i sreća zanosi u tuđe

krajeve, pa se kviri, to su sokolovi pripitomljeni, što sede na ruci gospodara, s kapićom navučenom preko očiju, da ne vide i da ne uzlete, kad ne treba, dok gospodar jaše u lov. Ali prema kome iskvarenome sokolu lako možete da sebi predočite, koliko je ljepši, uznositiji, muževniji i bogovskiji u svojim planinama kao pastir i seljak ili čak kao hajduk i junak. Taj tip je saču- vao osnovne crte južnoslovenskoga čoveka: u njega je duh živahan, intelekt slobodan. Vođen je živom i promenljivom osećajnošću, često sledi svoju fantaziju biranu i bogatu, podaje se prvom poticaju oduševljenja i srčbe. Obično se zanosi pokretalima moralnoga reda; materijalni interesi igraju u njega samo rolu drugoga reda. Jedanput je pitao kadija hercegovački raju: „Koliko davate agi?“, a raja odgovori: Pitaj, kadijo radije, koliko ne davamo? — „Pa što ne davate“ — „Duše,“ odgovori raja . . . Ono čim ćete, nastavlja Cvijić, najbrže da predobite toga čoveka, da Vam pokaže svoju najvišu snagu, to je njegova lična i narodna vernost; treba da se pozovete na njegovu čast ili na kakov idejal pravednosti ili slobode. To su razlozi strastima, koji potresa- ju s dinarskim Jugoslovenom, i razlog sporovima, što nastaju među njima; otuda proističu sretni ili nesretni dani njegova života, mnogo više, nego li iz egoizma ili pohlepe. A u te se inspiracije meša nagon te rase, nagon njezin za životom, za razvitkom, za osvojenjem svojega mesta u svetu, da dade svoju punu meru, taj je nagon u nje neizmeran. Dinarski tip neveruje u zapreke, koje on ne bi preletio. Eto u tome tipu dremala je sanja i tradicija narodna: živela je jedina želja: *osvetiti Kosovo*. U tome tipu pjevale su se pjesme o Kraljeviću Marku, o hajdu- cima, gojio se idejal junaka osloboditelja i raznosio se taj idejal po seobama celoga Balkana. Jedna grana toga tipa spustila se k moru i upoznala se s finijom umetnošću, i rodila *dva pesnika kosovske ideje*: pesnika Majke Jugovića i kipara-graditelja Vidov- danskog hrama. Narod takovih duševnih darova nemože da vidi dovršenu zgradu svojih sanja time što je postigao državu. Slo- bodna država nije konac njegovim težnjama. Stao je čeznuti za novim oslobođenjem, za socijalnim. Braćo i sestre! Socijalni idejal nije ništa drugo nego što je izrečeno tima dvjema rečima: „brat“ i „sestra“. Kad svi budemo braća i sestre bit ćemo i socijalno slobodni. Velik je cilj Sokolstva: prava demokracija, potpuna bratska jednakost i uzajamnost. Vaše Sokolstvo postiglo

je na putu k tome cilju lepili uspeha. Vaš lepi društveni život Vaši sastanci, Vaše različite uredbe za pobijanje privatnoga egoizma ne bi imale ni toliko delatnosti i značenja, da nema svuda Vaših organizovanih članova sokolskih, koji se međusobno prepoznaju na prvo „Ti“, a razlikuju od ovih izoliranih gospodskih „Vi“, da ne kažem „važnosti“... Dinarski tip južnoslovenskoga čoveka je i tu već od prirode socijalizovan, on je od prirode „brat“. Osnovni socijalni oblik dinarskoga tipa jest „zadruga“. Seoska zadruga naučila je toga čoveka prirodnomu komunizmu. Zadruga od 40 i 50 ljudi, odgajaju narod u osećaju kao da nema privatnoga *ličnoga vlasništva*, i uče ga da gleda na materijalne vrednote bez *ličnoga interesa*. U takovoj atmosferi ljudi su toliko familijalizirali život, da će i sebi posve tuđe ljude nazivati rodbinskim nazivima: djedo, oče, kume, brate i t. d. Rad im je uzajaman, osniva se na međusobnoj pomoći, jedna će kuća drugoj da uzajmi konje, to se zove „spreg“, jedna drugoj pomaže kod žetve, to je „moba“. Srpski seljaci veoma mnogo rade na kooperativnome radu, pa u tome pogledu za njima zaostaju zapadni narodi. Budući da su ti ljudi bili dugo vremena pod turskim jarmom, a u Turaka nije bilo aristokracije, svi su društveni slojevi u njim nivelirani, nema nikakvih predstavnika višega reda. I sam srpski pop nije se osobito izdignuo iznad seljaka, uzima često iz njihove kuće ženu, a tim, što je oženjen, izjednačio se s ljudima. A knez ili izabrani poglavar sela ili općine, nije nego li prvi među jednakima. Turski nesigurni odnošaji izazvali su međusobne lične saveze takozvano „pobratimstvo“, „posestrimstvo“, gdje si dvoje zadalo vijernost „Boga radi“. Tim vezama razvila se u toga tipa naročita viteška čud, koliko junacka toliko opet i samilosna i nježna. Anta Bogičević, vojvoda u Loznici (u Srbiji), shrvan od žalosti, nije mogao da prikaže stanje svoje vojske jednomu vojvodi, koji mu je pritekao u pomoć, već je počeo plakati. Drugi neki vojvoda, Ivan Knežević od Semberije (u Bosni) dolazi u pomoć ženama i deci zarobljenima od Turaka i mora da se udalji, da ne plače pred njima. Ti su primeri iz bojeva za oslobođenje između 1804.—1815. Ali isti se osećaji i scene odigravaju za vreme balkanskih ratova, i za uzmaka srpske vojske kroz Albaniju, gde bi mnogi bio propao, da nije bilo bratske samilosti. Sam stari kralj Petar stupao je sa svojim vojnicima i delio je šnjima bratski najveće tegobe.

Seljaci su se na tome uzmaku pokazali najviše ljudima i braćom. Ti ljudi zaboravljahu svoje vlastite jade na pogled tuđih. Mnogi su spremno položili život, zaneseni tuđom nesrećom. Ti su ljudi po kazivanju naroda „duševnici“, „savesnici“ a sjećaju na tipove ruskih romana. Oni vrlo tanko razabiru, kad im se iskazuje koja ljubeznost. Te kakvoće ih dižu iznad seljaka mnogih drugih naroda. Lično dostojanstvo, štovanje i uvažavanje staraca, njihov postupak sa ženama i decom, s prijateljima i neprijateljima, njihovo držanje na saborima, sve to obilježava njihovu naročitu osećajnost. Ali ovo lice južnoslovenskog dinarskog tipa ima i svoje naličje. Dinarci ne izriču svagda svoje osećaje na pravome mestu i u punome cilju. Neobuzdana njihova osećajnost počinja katkada nepromišljena dela. Kad im nedostaje iskustva, oganj osećaja, koji ih raspaljuje, čini da izilaze često naivni. Oni se daju često zaneti od sentimentalnog i nerazboritog idealizma. Njihova krajnja senzibilnost dolazi često od slaboće; oni ostaju katkada neaktivni sve od straha da ne bi naškodili pravdi. Eto testa, eto prirodnoga Sokolstva i bratstva od kojega u vezi sa svesnim Sokolstvom i bratstvom može da se izmese nova hostija, novi čovek pravde i bratstva i Novo Sokolstvo!

Naš naraštaj

Brat Karlo Vaniček, prosvetni radnik Češkoga Sokolstva kaže ovako: „V dorostu je sila národa, v dorostu je i jeho slabost; dorost ušlehtilý, — tot' vitezstvi, dorost zanedbaný, — tot' oslabeni, ale dorost v' jádru zkažený, — to národa je zmar“. Brat Vaniček, i ostali češki sokoli, akciju rada, uspeh Sokolstva, onoga etičko-moralnoga Sokolstva traže u detetu. Pa ne samo Česi, pa ne samo Sokolstvo, nego čitavi naš javni život: kultura i politika, gleda rešenje našega narodno-političkoga života u rešenju problema našega deteta. Kud god prolazimo, gde god sedimo, gde se god susrećemo i govorimo o teškim prilikama, koje vladaju u narodu i državi, dobijamo odgovore: „sve će to biti bolje, kad izumre sadašnja generacija, i dodju naša deca“. Po svemu se vidi, da je rešenje: kulture, politike, socijalnoga života u pitanju deteta. Pa i Sokolstvo, kao deo narodno-kulturnoga života, koji Vidovdanskom ideologijom obuhvaća ceo pro-

blem naše kulture i progressa, mora da bude svesno, da u problemu rešenja deteta leži i problem rešenja našega Sokolstva. Bez toga ili preko toga rešenja nema uspeha Sokolstvu, a u najboljem slučaju Sokolstvo radeći protivno — ostat će kao što jest — sitno i maleno, neshvaćeno, i kojim jačim pokretom od našega, gurnuto u zaborav.

Na prošlost nastavlja se sadašnjost, a na sadašnjosti stvara se budućnost. Prošlost našega rada u pravcu naraštaja beše mala, tako rekuć nikakva. Težina rada bila je na članstvu, koga smo u nekoj brzini spremali za nešto što beše u vremenu neodređeno. Promotrimo li i rad na vaspitanju naraštaja onda vidimo ovu konstataciju: bavili smo se sa jednim veoma malim brojem dece našega naroda. Taj broj je tako mali, da je to sramota prošlosti i snage narodne. Pa i ona deca, koja su se kretala u Sokolstvu, behu deca zdrava i sama od sebe sposobna da rade u Sokolstvu i da se razvijaju. Behu to deca bogatih i imućnih ili većinom onih roditelja, koji su se kretali u sokolskom društvu. A gde su deca naših težaka, radnika. Gde su deca slaba i nemoćna. Gde su ona deca, koja su voljom prirode ostala bez majki i očeva. Gde su ona deca, koja su duševno zakržljavila, — treba da se Sokolstvom probude. Gde je rad Sokolstva u školama i t. d. Svega togane beše. Prošlost nam je u tom radu tako malena i sitna, da je bol u nju pogledati.

Pa i ta deca, koja su se kretala u sokolskim društvima — postala su momčići i momci. I oni nisu ostali da se vaspitaju i dalje pod uticajem Sokolstva — nego pod uticajem kulture — koju donša rat. Članstvo, koje je početkom svetskoga rata, ostavilo miran sokolski dom — uticajem rata, raznih bolesti, otrova, alkohola, nikotina, ideje koje su ga okružavale, bile zdrave ili nezdrave, stvorile su od njega jednu čudnu smesu ljudi, gde svaki za sebe znači poseban svet — poseban život. Na tom temelju ne grade se nepokolebive zidine, na toj sadašnjosti ne gradi se budući narod: moralno jak, higijenski zdrav, intelektualno čvrst, i nacionalno svestan. Ono što se rađa, ono što je prohodalo, ono što ide torbicom i knjigama pod rukom, to je budućnost, to je snaga, zdravlje, svest i konačna sloboda našega naroda. U njemu

Seljaci su se na tome uzmaku pokazali najviše ljudima i braćom. Ti ljudi zaboravljahu svoje vlastite jade na pogled tuđih. Mnogi su spremno položili život, zaneseni tuđom nesrećom. Ti su ljudi po kazivanju naroda „duševnici“, „savesnici“ a sjećaju na tipove ruskih romana. Oni vrlo tanko razabiru, kad im se iskazuje koja ljubeznost. Te kakvoće ih dižu iznad seljaka mnogih drugih naroda. Lično dostojanstvo, štovanje i uvažavanje staraca, njihov postupak sa ženama i decom, s prijateljima i neprijateljima, njihovo držanje na saborima, sve to obilježava njihovu naročitu osećajnost. Ali ovo lice južnoslovenskog dinarskog tipa ima i svoje naličje. Dinarci ne izriču svagda svoje osećaje na pravome mestu i u punome cilju. Neobuzdana njihova osećajnost počinja katkada nepromišljena dela. Kad im nedostaje iskustva, oganj osećaja, koji ih raspaljuje, čini da izilaze često naivni. Oni se daju često zaneti od sentimentalnog i nerazboritog idealizma. Njihova krajnja senzibilnost dolazi često od slabooće; oni ostaju katkada neaktivni sve od straha da ne bi naškodili pravdi. Eto testa, eto prirodnoga Sokolstva i bratstva od kojega u vezi sa svesnim Sokolstvom i bratstvom može da se izmese nova hostija, novi čovek pravde i bratstva i Novo Sokolstvo!

Naš naraštaj

Brat Karlo Vaniček, prosvetni radnik Češkoga Sokolstva kaže ovako: „V dorostu je sila národa, v dorostu je i jeho slabost; dorost ušlehtilý, — tot' vitezstvi, dorost zanedbaný, — tot' oslabeni, ale dorost v' jádru zkažený, — to národa je zmar“. Brat Vaniček, i ostali češki sokoli, akciju rada, uspeh Sokolstva, onoga etičko-moralnoga Sokolstva traže u detetu. Pa ne samo Česi, pa ne samo Sokolstvo, nego čitavi naš javni život: kultura i politika, gleda rešenje našega narodno-političkoga života u rešenju problema našega deteta. Kud god prolazimo, gde god sedimo, gde se god susrećemo i govorimo o teškim prilikama, koje vladaju u narodu i državi, dobijamo odgovore: „sve će to biti bolje, kad izumre sadašnja generacija, i dodju naša deca“. Po svemu se vidi, da je rešenje: kulture, politike, socijalnoga života u pitanju deteta. Pa i Sokolstvo, kao deo narodno-kulturnoga života, koji Vidovdanskim ideologijom obuhvaća ceo pro-

blem naše kulture i progressa, mora da bude svesno, da u problemu rešenja deteta leži i problem rešenja našega Sokolstva. Bez toga ili preko toga rešenja nema uspeha Sokolstvu, a u najboljem slučaju Sokolstvo radeći protivno — ostat će kao što jest — sitno i maleno, neshvaćeno, i kojim jačim pokretom od našega. gurnuto u zaborav.

Na prošlost nastavlja se sadašnjost, a na sadašnjosti stvara se budućnost. Prošlost našega rada u pravcu naraštaja beše mala, tako rekuć nikakva. Težina rada bila je na članstvu, koga smo u nekoj brzini spremali za nešto što beše u vremenu neodređeno. Promotrimo li i rad na vaspitanju naraštaja onda vidimo ovu konstataciju: bavili smo se sa jednim veoma malim brojem dece našega naroda. Taj broj je tako mali, da je to sramota prošlosti i snage narodne. Pa i ona deca, koja su se kretala u Sokolstvu, behu deca zdrava i sama od sebe sposobna da rade u Sokolstvu i da se razvijaju. Behu to deca bogatih i imućnih ili većinom onih roditelja, koji su se kretali u sokolskom društvu. A gde su deca naših težaka, radnika. Gde su deca slaba i nemoćna. Gde su ona deca, koja su voljom prirode ostala bez majki i očeva. Gde su ona deca, koja su duševno zakržljavila, — treba da se Sokolstvom probude. Gde je rad Sokolstva u školama i t. d. Svega togane beše. Prošlost nam je u tom radu tako malena i sitna, da je bol u nju pogledati.

Pa i ta deca, koja su se kretala u sokolskim društvima — postala su momčići i momci. I oni nisu ostali da se vaspitaju i dalje pod uticajem Sokolstva — nego pod uticajem kulture — koju donša rat. Članstvo, koje je početkom svetskoga rata, ostavilo miran sokolski dom — uticajem rata, raznih bolesti, otrova, alkohola, nikotina, ideje koje su ga okružavale, bile zdrave ili nezdrave, stvorile su od njega jednu čudnu smesu ljudi, gde svaki za sebe znači poseban svet — poseban život. Na tom temelju ne grade se nepokolebive zidine, na toj sadašnjosti ne gradi se budući narod: moralno jak, higijenski zdrav, intelektualno čvrst, i nacionalno svestan. Ono što se rađa, ono što je prohodalo, ono što ide torbicom i knjigama pod rukom, to je budućnost, to je snaga, zdravlje, svest i konačna sloboda našega naroda. U njemu

je problem države, u njemu je problem kulture i politike, pa i Sokolstva.

Podimo od cilja Sokolstva. Neprestance se govori da mu je zadatak podići i uzdržati duševne i telesne sposobnosti. Ova misao mora da obuhvaća celokupan narod. Pa ako mora da obuhvati ceo narod — logički sledi da mora da obuhvaća i celokupan naraštaj — što znači sokolska vrata moraju da budu otvorena svoj našoj deci — bez obzira na veru, stalež i narodnost. U Sokolstvo ima da uđe: bogati siromah, kljast i ubog, nemoćan i bolestan, muško i žensko, krstio se il' ne, verovao il' ne. Svima, jeste svima ima da se otvore vrata i da ih se sviju — prema njihovim duševnim i telesnim manama — vaspita, popravlja, usavršava i stvara. To je prvi zahtev, koga ima Sokolstvo da izvrši i da organizira rad celoga podmlatka roda našega. U Sokolstvu slobode nesmije dete da bude samo slušač i pasivni objekt rada. On sam mora da svojom vlastitom glavom i pameću stvara i radi: on ima da dobije svoju samoupravu.*)

Dete naše — pod upravom starijega Sokola — ima da upravlja, odlučuje, vežba i govori. Samo tako radeći — stvorimo već od mladosti osećaj samostalnosti i ličnoga ja, — samo tako — postaće Sokolstvo deo njegove duše. Sami od sebe imaju da pišu listove svoje. Ima da se uči već za rana da poštivaju svaki fizički rad. Uz sokolanu treba dete da ima njivu i polja za obrađivanje — radionice razne vrste — gde će svako od njih već od rane mladosti naučiti po jedan zanat — te tako naučiti poštivati zajednicu fizičkih i umnih radova. Sve ono što dete čeka u budućnosti — sve one životne prilike, koje ga čekaju da se u njima danas-sutra kreće, živi i bori se s njima, sa svim tim imade Sokolstvo da se pozabavi i dade temelje. Bez toga nema života — nema ni sokolske budućnosti. Uz sokolanu imade dete da dobije: čitaonicu, knjižnicu, pevačko, tamburaško, pozorišno odeljenje i t. d. a sve to s ciljem: zameniti već sada krutu sokolanu, koja je kao kasarna sa vese-

*) Upozorujem na drugi članak Dr. Laze Popovića o dečijoj samoupravi u sok. društvu.

lom kućom — gde se s detetom sve stvara bez kasarnske ozbiljnosti a sigrom i veseljem.

Otresli smo se Sokolstva — robstva i stvaramo Sokolstvo — slobode. U Sokolstvu — Slobode mora da se rađa: Slobodno Dete.

Kao uvod u takav rad neka nam služi ovaj poslovnik. Njega napisah iz jedne potrebe, a to je: maknuti pitanje naraštaja s mrtve tačke i odrediti ko, kako i na koji način da se počne raditi. Za to ga i predlažem, da ga braća i sestre, koji se bave tim pitanjem, pretresu, odobre i otpočnu.

Poslovník

odseka za naraštaj sokolskoga društva u .....

§ 1.

Ime: Odsek za naraštaj sokolskoga društva u .....

§ 2.

Zadatak: Odsek ima da se bavi telesnom i duševnom stranom rada naraštaja, bilo muškog ili ženskoga, s ciljem: da se vaspitanje sokolske dece ravna prema potrebama: higijenskim, moralnim, nacionalnim i etičkim, — u smislu opštih sokolskih načela i uputa u jednoj harmonijskoj celini Sokolstva i Škole, — tako — da od sokolskoga deteta u prvim počecima njegova sokolskoga života stvaramo čvrste temelje sokolske gradnje.

§ 3.

Svrha se postiže: I. sistematskim telesnim obrazovanjem dece po sokolskom sistemu; II. radom na prosveti duše sokolske dece prema poslovniku prosvetno - kulturnoga odeljenja društva § 3. primenjen i prilagođen dečjoj duševnosti i poimanju; III. radom na zajednici vaspitanja: Škole i Sokolstva; IV. davanjem uputa iz svih grana javnoga života s ciljem: da dete dobije pojam i spremu života; V. priređivanjem prednjačkog tečaja za prednjake naraštaja; VI. izdavanjem: dečjih listova, knjižica, karata i sličnoga; VII. stvaranjem samouprave sokolske dece; VIII. stvaranjem dečjih radionica, njiva, polja i sličnoga; IX. saradnja sa onim vaspitnim ustanovama i zavodima, što se uopšte bave problemom deteta, a cilj vaspitanja slaže se s ciljem opštih sokolskih načela.

§ 4.

Članovi odseka: Članovi odseka dele se na dvoje: a) prirodni i b) izabrani.

§ 5.

Prirodni članovi jesu: načelnik-ica društva i predsjednik prosvetno-kulturnoga odeljenja.

§ 6.

Dužnost i prava načelnika-ice i predsjednika prosvetno-kulturnoga odeljenja društva jeste: da paze da se rad u naraštaju u tehničkom i prosvetnom pogledu razvija harmonično sa radom celoga društva. U slučaju sukoba rešava spor zajednička sednica tehničkoga i prosvetno-kulturnoga odeljenja društva.

§ 7.

Izabrani članovi jesu: a) vođa-učitelj i njegov zamenik; b) zapisničar; v) vaspitač; g) lečnik; d) knjižničar; e) onoliki broj odbornika, koliko ima kategorija naraštaja posebno muških a posebno ženskih. Odbornici (prednjaci) jesu oni, koji vode izvesnu kategoriju naraštaja.

§ 8.

Biranje vođe-učitelja: bira ga zajednička sednica prednjačkoga zbora i prosvetno-kulturnoga odeljenja društva. Poželjno je, da taj rad preuzme stariji član-ica po mogućnosti učitelj-soko, koji je za vaspitanje omladine stručno obrazovan — ili onaj sokolski radnik, koji u građanskom životu imade veze s vaspitanjem dece. Vaspitanje naraštaja ne može se ni u kome slučaju predati samo tehnički obrazovanom prednjaku. Vođa naraštaja mora da je član prednjačkoga zbora. On se bira pre redovne glavne skupštine, te se kao učitelj-vođa naraštaja bira i u upravni odbor društva. I ostale članove prednjačkog zbora naraštaja bira zajednička sednica prednjačkoga zbora i prosvetno-kulturnoga odeljenja. Za odbornike biraju se oni članovi, koji vode glavne kategorije naraštaja. Osim vođe i njegova zamenika, ostali ne moraju biti prednjaci zbora.

§ 9.

Prednjački zbor: Prirodni i izabrani članovi sačinjavaju prednjački zbor naraštaja (odsek za vaspitanje naraštaja).

§ 10.

Dužnosti članova prednjačkoga zbora :

Vode: da vodi celokupan rad naraštaja u tehničkom i prosvetnom pravcu. On sazivlje sednice, te je dužan na svaku sednicu da pozove načelnika - cu društva i predsednika prosvetno-kulturnoga odeljenja. U sednici tehničkoga odeljenja referiše o svim zaključcima tehničkoga rada naraštaja. On potpisuje dopise i otpise u ime odeljenja, te dopise potvrđuje starešina društva. Nastoji da se javnost zainteresuje za pitanje naraštaja u Sokolstvu, te drži vezu s dečjim roditeljima i školom. On vodi javne istupe i izlete naraštaja. Čini vezu s odeljenjem župe iste vrste. On pazi da se zaključci odeljenja u život provađaju. U odsutnosti vođe zamenjuje ga zamenik.

Zapisničara : piše knjigu sedničkih zapisnika, drži u redu arhivu odseka, čini prepisku i sastavlja konačni izveštaj, koji podnaša tehničkom i prosvetnom odeljenju.

Vaspitača : radi na prosveti naraštaja. On drži predavanja, razgovore, daje upute. Pazi na duševne mane dece, te referiše to odeljenju i prema rešenju poduzima dalji rad.

Lečnika : pregledađa zdravstveno stanje dece i prema njegovim uputama odlučuje se način gimnasticiranja deteta. Pazi na higijensko - zdravstvenu stranu deteta. Upućuje o načinu života, hrane, jela, spavanja, odmora, alkohola, nikotina i bolesti. On u tom pravcu drži predavanja, upute i razgovore.

Knjižničara : drži i vodi u redu knjižnicu naraštaja i deli knjige, listove među decu. Nastoji da sama deca organiziraju kod svojih domova knjižnice. On deli dečje sokolske knjige, listove iz biblioteke, te ostale dečje knjige i listove. Drži u redu dečje čitaonice. Preporučuje knjige i listove za vaspitanje dece.

Odbornici: osim vođenja kategorija, vrše dužnosti koje im odbor odredi: statistiku, polazak vežbi, pozorište, tamburaški kor i t. d. U slučaju potrebe sme prednjački zbor naraštaja uz dozvolu tehničkoga i prosvetnoga odeljenja, da raširi svoj zbor.

§ 11.

Potvrda: Upravnom odboru ima da se dostavi do znanja konstituisanje prednjačkoga zbora naraštaja.

§ 12.

Sednice: odseka vrše se najmanje jedanput u mesecu i to pre redovne sednice tehničkoga i prosvetnoga odeljenja; sednicama predsedava vođa odseka. Dnevni red sednice je od prilike ovaj:

1. Ustanovljenje prisutnih i odsutnih članova.
2. Čitanje i odobrenje zapisnika poslednje sednice.
3. Ustanovljenje da li su zaključci poslednje sednice izvršeni.
4. Prispeli dopisi.
5. Izveštaj vođe-učitelja t. j. opšteg pregleda svega što je u vezi sa vaspitanjem naraštaja; izveštaj vaspitača; lečnika; knjižničara, te prednjaka kategorija.
6. Izveštaj dečije samouprave.
7. Podela rada do iduće sednice.
8. Diskusija o opštim potrebama naraštaja.
9. Razno i t. d.

§ 13.

Slučajnosti: Slučajevi, koji nisu predviđeni u poslovniku naraštaja, neka se vrše prema pravilima društva, prednjačkoga zbora i prosvetno-kulturnoga odeljenja.

§ 14.

Pečat odeljenja:

U ovome poslovniku predviđa se rad onoga dela naraštaja, koji se kreće za sada u društvima. Pošto je Ministarstvo Prosvete stalo na stanovište da se telesno obrazovanje imade provadati na sokolskoj osnovi i u školi, pitanje odnošaja Sokolstva i Škole jeste u rešavanju, a odlučujuću reč imaće u tome naše Sokolstvo. Za sada neka je ovo početak rešavanja uopšte problema naraštaja. Zdravo!

Душан М. Богуновић

Dodatak nacrtu pravilnika odseka za sokolski naraštaj

Povodom pravilnika za rad oko sokolskog naraštaja imam da kažem nekoliko reči. Odmah na početku upozorujem na 1. broj „Sokolskog Glasnika“ g. 1919. gde je u planu organizacije morala na st. 19. u kratko predloženo ovo: „Četnička odelenja (t. j. sokolski naraštaj) imaju da budu udružena u svrhu međusobne dečije pomoći, te dakle imaju da vode popis sve dece, koja i nisu četnici, da ih obilaze, da se s njima druže, da ih pozivaju na svoje sastanke, izlete, vežbe, učenja, i t. d. da se brinu o sirotima koji nemaju odeće ni obuće, da se brinu o bolesnima, da nadgledaju kako deca u kući žive, kako se hrane, kakovi su im roditelji, — dalje da osnuju dečije pevačko društvo, dečije pozorište, dečiji kinematograf, i t. d. Načelo je ovo: upotrebiti i dečiju snagu u opći, koristan rad, — dati deci mnogo udela u tome, da samostalno o sebi brigu vode, uče se uzajamnosti, drugarstvu i zajednici, a sve to dabogme pod stručnim i prijateljskim nadzorom starijih sokola“. Prema tome dužnost mi je sada da sve to malo opširnije objasnim.

Tok cele misli bio je i ostao je ovaj: Južnoslovensko Sokolstvo ima danas (to je bilo pisano krajem god. 1918., a verovatno da vredi i danas) da sudeluje svom snagom na obnovi narodnoga morala, jer je taj glavnom podlogom života, pa ako morala nema, neće ni života biti; rad na obnovi morala — kako ga Južnoslovensko Sokolstvo ima da izvede — deli se na više vrsta: odnosi se na sve generacije; odnosi se prema tome i na decu, na sokolski naraštaj; kako je ceo rad sokolski, tako je i dečiji sokolski rad zato odmah povučen sa običnog i praznog gimnastičkog, ili jalovog prosvetnog polja, na polje više socijalno; i kroz tamu stvaranja svetluca ideal, koji jedino može da glasi, da su sva deca naša deca, da je sav naraštaj naroda naš naraštaj; ovaj ideal imaju da ostvare u prvom redu sama deca, sama sobom i sama u sebi; u njima mora da se probudi i da se zbude nešto lepo, veliko i novo; mi stari treba tome samo da idemo na ruku, da to pomažemo; pa ako otkrovenje i ostvarenje ideala zavisi jedino od dece, koja su tu glavni činioci, onda celokupna tehnika i organizacija rada oko dece i naraštajau

Južnoslovenskom Sokolstvu mora da se učvrsti i razvija samo oko jedne jezgre; ta je jezgra samouprava dečija i samouprava naraštaja u Sokolstvu. — Preostaje dakle da dadem jednu konstruktivnu sliku dečije samouprave. Ja to zamišljam ovako: u svakom sokolskom društvu našem ima da se obrazuje unutra jedno dečije sokolsko društvo! Glavan pravac života i rada jeste u tome, da se okvir sokolskog društva prekorači, razbije, otvori i proširi, i da po deci i po naraštaju društvenom postane sokolsko društvo zapravo općim društvom sve dece i celokupnoga naraštaja, bez ikakva obzira na članstvo, na socijalne ili imućstvene razlike, a da ni ne govorim o razlikama plemenskim, verskim ili staleškim! Zagrlivši se tako u jednom velikom društvu, ostvarivši svoju zajednicu i celinu, moraju deca da pretežno gaje i neguju sve primarne vrline socijalne; onda da teže da, — makar kako slaba i mala bila, — pomognu obnovu naroda celoga, i da u tu svrhu budu obučena i spremna, da u teškom i kritičnom slučaju preuzmu na sebe izvršavanje radova opće korisnih i važnih, da budu pri ruci starijima, i onda da uopće zavole i počnu ceniti rad, običan, prost, grub, radenički rad i zanimanje, da se i vežbaonice i radionice spoje, da budu jedno; kao što sve to, što deca poduzimaju i čime se bave, ne sme da bude ukočeno, preterano, ozbiljno, strogo, nego cvelno, veselo, mlado, treptavo, kao jedna pesma i igra zajedno.

Predratni tip jednog sokolskog društva može danas zbilja da samo za decu našu i za naraštaj našima važnosti, za nas stare je uzak, i za nas je prošao! Igrati se treba, i to neka čine naša deca i naš naraštaj! Ta sokolska igra samo ne sme da ostane prazna i prolazna, nego u nju treba posejati mnogo klica sokolske škole i prosvete! Novi tip sokolskog društva ima tek da postane i da se tek zbude! Zato uvedimo odmah unutra jednu novu i nedirnutu generaciju da sve to proživi, oseti, vidi, da se nasiti, da sazre, pa da bude sposobna za preporodjaj, što ga naša velika sloboda traži!

Nisu samo deca ona nova i nedirnuta generacija, što u gradjenju Novoga Sokolstva ima da kaže jednu odsudnu reč, nego i žena, i seljak naš! Sve su to konture budućnosti, pred

kojima mi možemo samo da zatvaramo oči, ali ih obustaviti ne možemo. Da se ne raspemo, moramo da nadjemo odredjeno i jedno mesto, i odatle da započnemo. To su naša deca i naš naraštaj, to je ono gde se sa Novim Sokolstvom osniva i Nova Škola naša. I to je sva naša budućnost!

Dakle: u oficijalnom sokolskom društvu ima da se osnuje jedno dečije (naraštajsko) sokolsko društvo, sa principima samouprave i evolucijom u socijalnom smeru, sa izvesnim nepri-
znavanjem, nepoštovanjem i razbijanjem starog društvenog okvira a sa potpunim prilagodjenjem na doba dece, i sve uz pomoć starih, dobrih sokolskih podoficira.

Dr. L. Popović

Dr. R. Fux:

Več dela!

Naloga Sokolstva je telesno in npravstveno poplemenitenje vsega naroda. Ta naloga Sokolstva sama na sebi je tako obširna, globoka in neizčrpljiva, da tvori glavni in bistveni del sokolskega programa in dela — vse drugo izhaja iz nje in se naslanja na njo. Brez telesne in npravstvene vzgoje ni Sokolstva. — Tega bi se moralo zavedati naše celokupno Sokolstvo, ako hočemo doseči naš smoter, da osvežimo in poživimo naš narod duševno in telesno ter da ga tudi vzdržimo pri tej čistosti. Temu glavnemu delu se pri nas posveča vse premalo pozornosti in zaradi tega se jih dobi mnogo, ki iščejo nova pola za Sokolstvo ter hočejo s hipnimi organizatoričnimi uspehi nadomestiti temeljito in podrobno delo sokolske vzgoje. Zavedati se moramo, da še ni Sokol, ki nosi rdečo srajco, ni Sokol, ki prihaja redno k odborovim sejam društva, tudi pa ni Sokol, ki zahaja redno v telovadnico k telovadbi samo zaradi te, vse drugo mu je pa postranska stvar. Ne sme nam biti pred očmi le hipni uspeh naše organizacije kot take, temveč prospeh posameznikov in vsega naroda, k kateremu ti posamezniki pripadajo. Ne posvečajmo toliko pozornosti nabiranju novega članstva, temveč veliko več v zgoji tega članstva. Naše vrste bodo rastle s kakovostjo našega sedanjega članstva. Če bomo mogli dati narodu in državi dobre, poštene, svoj narod ljubeče člane, če bodo ti

v npravnostnem oziru vzor vsem ostalim, bodo naše vrste rasle od dne do dne, drugače pa ostanemo pena, ki jo odnese prvi vetrič. Samo tedaj smo opravičeni pomnožiti svoje članstvo, če smo zmožni vzgojiti ga telesno in npravstveno v pravem sokolskem duhu, zakaj vse drugo ni naše in nam je v škodo, ker nam ubija ugled, voljo do dela in nam iztrga iz rok še to, kar smo s težkim trudom vzgojili.

Z ozirom na navedeno ne moremo nikdar dovolj klicati našim društvom: več notranjega sokolskega dela, več vzgoje v telovadnici! — Ne vzgajamo dobrih Sokolov s tem, da pridemo v telovadnico, nastopimo v vrste; naredimo nekaj vaj in potem — konec; Sokolov ne vzgajamo pri kulturno-prosvetnem delu s tem, da izkažemo letno toliko in toliko predavanj, ki so bila sicer dobro obiskana, a jih je predavatelj zdrdral brez vsakega nadaljnega uspeha. Odkrito si moramo priznati, da je precej naših društev, ki delajo na ta način, zato je pa tudi uspeh v dotičnih društvih enak ničli in taka društva nimajo Sokolov, čeprav so sokolska društva. Veliko število naših delavcev se žrtvuje zopet tako za sokolsko delo, da zanemari vse drugo in živi samo sokolstvu — a žal — ves njihov trud je skoraj brez pomena, uspehi so malenkostni in nazadnje opeša najpridnejši delavec, ker ostane sam. Vzrok temu je, ker ni v delu nobenega sistema, vse se vrši samo slučajno — brez pravega načrta. Pri telovadbi se ubija začetnike s težkimi, dostikrat najtežjimi vajami, jemlje se jim veselje do dela — samo radi tega, da nastopi cela vrsta pri javni telovadbi; začetnike se začne vaditi najtežje proste vaje, ko niti pojma nimajo o prostih i. t. d. samo zaradi javne telovadbe. Ko je pa čas javnih nastopov končan, tedaj gre vse skupaj med staro šaro in sokolskega dela je konec do prihodnje pomladi. Uspeh seveda tudi v takih društvih ne pomeni dosti — vzlic vsej požrtvovalnosti posemeznikov.

Zaradi tega ne tratimo svojih moči s takim neuspešnim delom, pregledajmo točno naše vrste in začnimo s pravo sokolsko telesno-npravstveno vzgojo. Telovadnica mora biti naša šola, iz katere bodo izhajali kremeniti sokolski značaji — sokolska društva pa morajo tako postati pljuča, s katerimi naš narod diha. Le na ta način bomo dosegli to, kar hočejo nekateri doseči z drugimi sredstvi, ki nas pa ne bodo dovedla do tega smotra. Le s podrobnim in vztrajnim delom bomo dosegli to, da bodo naše

vrste odgovarjale vsem zahtevam Sokolstva. Kdor ne pozna Sokolstva in njegovih načel, se ga mora vzgojiti — kdor se noče pokoravati tem načelom, ne spada v naše vrste in se ga mora brezobzirno odstraniti.

Naše delo se pa ne sme omejiti samo na telovadnice — to, ker smo tu začeli, moramo nadaljevati izven njih, povsod in ob vsaki priliki. Porabimo vsako priliko, da opozarjamo naše članstvo na sokolske dolžnosti napram sebi samemu in napram narodu. Vse to delo pa zahteva celih ljudi in predvsem je potrebno in to mora v prvi vrsti biti, da so tisti, ki društvo vodijo in ki vzgajajo druge — pravi Sokoli.

Nihče naj ne bo na čelu društva, ki bi iskal v tem osebne koristi ali iz častihlepnosti. Takih Sokolov ne poznamo in jih nočemo poznati. Kdor prevzame odgovorna mesta, se mora zavedati, da je poklican k delu in pri tem je predvsem potrebna ljubezen do stvari — do Sokolstva. Le na ta način poglobimo notranje delo v naših društvih ter vzgojimo s tem dobre Sokole, ki bodo v korist narodu in državi.

Sokolski znak.

Starešinstvo Jugoslovenskega Sokolskega Saveza je izdalo v smislu sklepa glavne skupščine skupni sokolski znak, ki se nosi na civilni obleki. Sokolski znak nosi vsak prostovoljno — smejo ga pa nositi samo člani in članice. Znak je patentiran in se bo vsaka zloraba zasledovala po kazenskem potu.

Starešinstvo je izdalo za nošnjo znaka pravila, ki jih dobi vsak član ali članica zajedno z znakom. Po teh pravilih dobi znak samo oni član, ozirom članica, ki je že član društva več nego 3 mesece. Vsak na novo vstopivši član mora prebiti 3 mesečno poizkusno dobo in šele potem se mu izroči znak in legitimacija. Znak se dobiva samo pri društvenem odboru, ki je odgovoren za to, da ga dobi samo oni, ki je upravičen za to. Trgovci in drugi zasebniki znakov ne smejo prodajati. Kdor nosi sokolski znak, se mora držati istih predpisov, kakor so določeni pri nošnji sokolskega kroja. Vsi, ki nosijo, sokolski znak, se pozdravljajo z „Zdravo!“ Pri pouličnih ali političnih demonstracijah je prepovedana nošnja znaka. Vsakdo ki sprejme znak, mora pri društvu podpisati izjavo, da izroči znak društvu, ako izstopi iz društva.

Kdor ima znak, mora imeti tudi enotno od Saveza izdano legitimacijo, s katero se mora legitimirati, ako ga pozove k temu drugi član, ki ima sokolski znak in se istotako legitimira. Društva dobe znak samo potom žup, na direktne naročitve se Savez ne bo oziral.

Sokolski znak mora spoštovati sleherni Sokol kakor sokolski kroj. Znak naj bo vidno znamenje, da smo pristaši sokolske organizacije, katere naloga je, svoje članstvo telesno in нравstveno vzgajati. Kdor nastopa z znakom mora tudi s svojim vedenjem pričati, da je vreden, da nosi znak Sokolstva. Ako tega noče ali ne more storiti, naj znak odloži, oziroma naj ga sploh nikdar ne nosi. Dolžnost vseh društev je, da proti vsakemu zlorabljanju znaka najstrožije nastopijo.

Вежбе ослобођења и уједињења

С жалосним срцем пратио сам борбу у загребачком Соколу. Болило ме је, што се ту радило и о овим лепим Хофмановим вежбама с којима би се могли подичити наши Соколи и пред страним светом.

Бојао сам се, да је одзвонило и нашему „Гласнику“, кад сам мислио на споменуту борбу, јер нисам одмах знао, у којему одношају стоји споменуто друштво с нашим листом обзиром на ту борбу.

Када сам у 11. броју „Гласника“ прочитао критику брата Хофмана о приказивању ових вежби у Марибору, знао сам на чему сам, и одлучио сам замолити братско уредништво, да ми штампа овај чланак о Хофмановим вежбама.

*

Ко их је видео и разумео, дубоко су му се урезале у душу; онај ко их је само видео а није их разумео, опазио је, да су кретње врло лепе. — Видео сам их, разумео сам их и проучио сам их са њихова естетског и националног гледишта. Имам двоје да похвалим: лепоту кретње и непобитан доказ узајамности свега Словенства. Зар није тако? То могу порицати само слепци и сепаратисте или

боље рећи превртљивци. Кретње су хармоничне, преливају се из једне у другу и дивота је гледати лепо извежбано тело вежбача, како се увија и поставља позу кипа модерног уметника, који нам приказује борбу, очај, уништење, ускрснуће и весеље. За приказивање оваквих вежби треба живи вежбач и треба имати гипко и развијено тело. Да се све ово пет вежби научи треба дневно вежбати дуго времена, тако дуго, док вежба не пређе у крв, док се са затвореним очима не знају направити посве тачно све кретње. Мишице, труп и удови морају да осете одмах и најмању погрешку неправилног става.

Казао сам, да сам у њима опазио узајамност словенске душе. Како то? — пита се многи неупућени човек, а противници словенске узајамности вичу: „Не, с тиме се не може доказати узајамност словенске душе“. — Хајде да докажемо. Видели сте вежбе и слушали сте звуке гласбе, што су их пратили. Шта мислите, ко је саставио те вежбе? Многи ће помислити, е па нико други, већ који велики Србин, Соко, јер прве четири вежбе приказују борбу, уништавање и очајавање народа у Србији, а само пета приказује нам ослобођење и уједињење Јужног Словенства. Не, Србин их није саставио, већ брат Хофман, брат Соко из Чешке. Ако није Србин саставио вежбе, бар је музику саставио Србин, мислиће многи, јер вежбе почињу звуцима и народном игром „Србијанком“. Не, ни то не стоји! Гласбу је удесио брат Мухвић, Хрват из Загреба. Како то? — мисле многи и многи мрзители нашег народног јединства. Врло лепо и посве једноставно. Наша је поштена словенска душа била једнако угњетавана од вањских и унутарњих непријатеља, једнако је трпела и од једнако силног непријатеља била је држава у оковима. Због таквих прилика научила се словенска душа једнако осећати, једнаке су је мисли обухваћале и једнаке су се идеје у њој рађале. Идеја ослобођења лебдела је свима пред очима. У овако једнаким приликама било нам је лако схватити један другога. Брат Чех и брат Хрват схватише патње брата Србијанца и приказаше сву његову патњу и осећаје на врло леп начин, створише уметност и с њом приказују свету страдање јуначке Србије. Зар

није то врло леп доказ наше словенске узајамности? Зар се може још и данас неке пребацити да је фарисеј, када доказује народно јединство? Тако могу пребацити непријатељи свога народа, људи ограниченог хоризонта, људи несловенских осећаја. Значење појединог става и кретње изнете у овоме листу број 34. дне 6. маја 1920. Кретње су попраћене врло угодном гласом. Свирка кола „Србијанке“ увађа нас у народно весеље за којим долази бојна песма „Хеј трубачу“ и подиже народ на окуп, на борбу, на отпор. Звуци из хрватске опере „Зрињски“, предочују нам силну пожртвовност за домовину, а песма „У бој, у бој“ из исте опере води нас до врхунца борбе, до победе или пораза, јер је лепше часно за дом мрети, него се кукавично предати; предочују нам се у фантазији бојне слике са Косова и пада Сигета из којих ниче освета, ниче слобода, ниче ускрснуће. Песма „Тамо далеко“ растужује нас и сећа нас на бегство нашег народа у туђину и чезнуће за домом својим; у тој песми једнако пева Србин и Хрват и Словенац из далека своме завичају, своме рођеном огњишту и чека да се поврати у свој крај, чезне за слободом, која му ниче и отвара врата његове куће.

Никнула је слобода и звуци наших химна „Боже правде“, „Лепе наше домовине“ и „Напреј застава славе“ причају нам о златној и великој слободи, о јакој и богатој држави и напретку троименог јужнословенског народа.

Непријатељи народног јединства, где сте, сакријте своје окаљано лице, јер нисте достојни, да вас греје велико сунце слободе! — Здравом!

В р ш а ц.

Анџе Тадић

Jugoslovanski Sokolski Savez.

Iz zapisnikov sej starešinstva. Starešinstvo je imelo v preteklem mesecu 8 sej, pri katerih so, se rešile tekoče zadeve. Unija zveze francoskih gimnazov vabi jugoslovensko Sokolstvo k 43. zvezni slavnosti, ki se vrši v Lille o binkošnih dne 14., 15., 16. maja 1921. Zadeva se odstopi T. O.,

da stavi predloge radi udeležbe, zlasti glede proračuna. — Sprejme se z radostjo na znanje poročilo delegatov Saveza o ustanovitvi češko-slovaške-jugoslovenske sokolske zveze kakor tudi izvolitvi odbora nove zveze — Župi v Tuzli se dovodi izdati prevod „Sokolska čitanka“. — Sklene se ponovno pozvati nekatere župe, da nemudoma spopolnijo še manjkajočo statistiko. Župe oz. društva, ki tega ne store, se objavi v Glasniku. Istotako se ponovno pozove vse župe, ki še niso plačale poreze za leto 1920, da to takoj store, sicer se jih ravnotako objavi v Glasniku. — V sporazumu z zastopniki župe v Osjeku se določijo glavne smernice zleta v Osijeku leta 1921. Zlet se vrši na Vidovo in sicer 27., 28. in 29. junija. Določijo se podrobnosti glede finansiranja, glede železniškega prometa i t. d. Zlet je obvezen za vse sosednje župe, ostale se pozove, da se ga po možnosti udeležijo. — Vzame se na znanje ustanovitev „Jug. akad. Sokola“ na Dunaju. Starešinstvo je obširno razpravljalo o tem, kako bi se omogočilo društom postavljanje sokolskih domov. V tem oziru je bilo stavljenih več predlogov, do končnega rezultata še ni prišlo. V tej zadevi se bodo še vršile razprave. — O. Petrošiću v Splitu se da dovoljenje za prodajo sokolskih potrebščin.

Z ozirom na to, da večina članov sokolskih društev ni naročena na sokolske časopise in da mnogo društev v tem oziru nič ne stori, sklenu starešinstvo pozvati vsa društva, da prirede v prvem tednu meseca februarja t. l. od 1. do 8. agitacijski teden za naše časopise. Vsako društvo je dolžno nabrati vsaj nekaj novih naročnikov. Z zadovoljstvom je vzelo starešinstvo na znanje sklep sokolskega društva v Sp. Šiški, da odstopi za tiskovni sklad Saveza 5% od čistega dobička vsake prireditve.

Skupščine društev in žup. Ker se konča upravna doba večine društev v januarju, pozivljamo vsa bratska društva, da ukrenejo vse potrebno da se izvrše skupščine društev vsaj do srede meseca februarja. Skupščine žup pa zadnji čas do konca februarja. Vsaka župa naj pošlje svoje zastopnike na skupščine društev. Poročila o skupščinah društev naj zberejo župe ter jih zajedno s svojimi pošljejo Savezu.

Porez za leto 1920. še sedaj niso poslale nekatere župe. Pozivljamo jih, da to takoj store. Za leto 1922. se naj pobere članarina za Savez takoj. Bratje storite v tem oziru svojo dolžnost. Članarina za Savez znaša za vse leto 4 K, katere lahko vsakdo plača.

Zletni fond. V letu 1921. se bodo vršili zopet razni župni in društveni zleti. Pokrajinski zlet Saveza se vrši v dneh 27., 28. in 29. junija v Osijeku, razun tega se bodo vršili še drugi okrožni zleti. Vsak zlet je danes zvezan z velikimi troški, zaradi tega je dolžnost vseh društev, da že danes začnejo zbirati zletne fonde, ki naj omogočijo udeležbo na zletih vsem članom.

Društveni zleti. Glasom sklepa glavne skupščine Saveza v Mariboru ne sme nobeno društvo brez dovoljenja župe vabiti društva na svojo zletno prireditev. Z ozirom na to je nujno potrebno, da določi vsaka župa svoj zletni program za leto 1921. Na skupščinah žup se naj o tem razpravlja. Do 15. marca morajo vse župe javiti Savezu, kje in kedaj prirede župne zlete, zajedno pa sporočiti tudi ostali zletni program v župi. Na vsak način se

mora letos omejititi ono dirkanje društev po zletih, ki je bilo v navadi v preteklih dveh letih.

Društva pozor! Mnogo društev se obrača na Češko Obec Sokolsko v Pragi z različnimi dopisi in naročili. Bratska društva opozarjamo, da naj to opuste in se naj drže svojih žup in Saveza, kajti funkcionarji Č. O. S. so tako zaposleni, da ne morejo na razne malenkosti odgovarjati. Pozivljamo vsled tega vsa društva, ki žele kakih pojasnil iz Prage ali naročajo češke knjige, da se obrnejo na Jugoslovenskega Sokola v Pragi, ki je prevzel posredovanje v vseh teh zadevah.

Starešinstvo Saveza prosi vse brate, ki imajo na razpolago 3. številko Sokolskega Glasnika 1920. in je ne potrebujejo, da jo odstopijo Savezu. Potrebujemo 4 izvode.

Proslava rojstnega dne biskupa Strossmayerja. Starešinstvo Jugoslovenskega Sokolskega Saveza pozivlja vsa bratska društva, da na primeren način proslave spomin velikega jugoslovenskega dobrotnika biskupa Strossmayerja dne 4. februarja t. l.

Vsako društvo naj priredi eno predavanje ali na drug način proslavi ta dan.

Izključen je bil iz sokolskega društva v Cerknici br. Anton Lutman radi nesokolskega obnašanja.

Nova župa. Ustanovila se je timoška sokolska župa v Zaječaru. Iskreno pozdravljamo novega sodelavca za našo sokolsko stvar.

Plakati. Savez ima v zalogi veliko število lepili barvastih plakatov. Cena: veliki plakat K 12.— mali K 8.—.

Starešinstvo Jugoslovenskega Sokolskega Saveza je na predlog Tehniškega odbora določilo sledeči kroj za članstvo:

Čepica: črna, s 6 cm. širokim črnim robom v obliki šajkač. Znak s kokardo v državnih barvah se namesti spredaj nad čelom. Pero naj meri od vrhnega roba kokarde 12 cm. ter bodi pritrjeno navpično.

Srajca je dosedanja, rdeče barve, iz ruša ali iz volne.

Surka iz sokolsko-sivega volnenega blaga; prišitih gumbic in gumbov na sprednji strani surke je 13, na rokavih so 4 gumbi z gumbnicami. Vrvice na surki kot dosedanje, iste barve kakor surka.

Hlače dolge kot dosedaj, iste barve kakor surka.

Čevlji navadni črni, nikakor ne rumeni ali lakasti.

Pas usnjen, črno lakiran z novim emblemom.

Plašč do kolen segajoča pelerina črne barve s kapuco.

Društveni znak prišit na levi strani surke je 10 cm. dolg in 3 cm. širok trak s trobojnim vrhnjim robom 12 mm. širokim v državnih barvah, spodaj 18 mm. široko belo polje, kjer je natisnjeno z majhnimi črkami ime župe, v drugi vrsti pa z večjimi črkami ime društva, oboje s črno barvo. Spodnje belo polje je spodaj obrobljeno z tenkim rdečim robom.

- Odznaki:** starosta nosi na desni rami pleteno vrstico v državnih barvah;
 savezni starosta ozir. njegov namestnik, kadar nastopi v zastopstvu nosi preko prs široko trobojnico v drž. barvah;
 praporščak na desni rami pleteno rdečo vrstico;
 načelnik saveza preko prs široko šerpo modre barve;
 načelnik in vaditelji na desni rami pleteno vrstico modre barve. Načelniki nosijo razventega trobko na rdeči vrstici.

Pravico nositi vadijske znake imajo pa le načelniki in izprašani vadijski z najmanj župnim vadijskim izpitom. Načelniki, ki nimajo kakega izpita, so upravičeni nositi odznak le tako dolgo, dokler traja njihova načelniška funkcijska doba. Posameznim starejšim sokolskim tehničnim delavcem, ki nimajo omenjenega vadijskega izpita, vendar pa so se s svojim delom kvalificirali kot vadijski, lahko pristojni župni tehnični odbori dovolijo, da smejo nositi vadijske znake. Ta dovoljenja naj se izdajo le na podlagi tozadevnih prijav in le do 1. junija t. l. Na poznejše prijave se ni ozirati. Vsakdo, ki bi pozneje zahteval tako dovoljenje, se naj podvrže župnemu vadijskemu izpitu.

Jugoslovanski Sokolski Savez.

Seja odbora Jugoslov. Sokolskega Saveza

Starešinstvo Jugoslov. Sokolskega Saveza sklicuje dne 26. in 27. februarja t. l. ob 9. uri dopoldne v dvorani mestnega magistrata v Ljubljani sejo odbora Jugoslov. Sokolskega Saveza.

Dnevni red:

- 1) Poročila Starešinstva in T. O.;
- 2) Zlet v Lille;
- 3) „ „ Osijek;
- 4) Vsesokolski zlet v letu 1922.;
- 5) Predlogi posameznih žup;
- 6) Slučajnosti.

K seji odbora odpošlje vsaka župa svojega zastopnika.

Zdravo!

Starešinstvo Jugoslov. Sokolskega Saveza.

Sokolska štampa

Naše je Sokolstvo dosada premalo pažnje posvećivalo sokolskoj štampi. Broj članstva u sokolskim redovima je nenadano porasao, tako — da se je ono početrostručilo, ali se nije povećao broj pretplatnika različitih sokolskih listova, knjiga, brošura i t. d. Knjige nisu medju članstvom tako raširene, da bi bile na korist sokolske ideje. Naprotiv opazilo se da onog dela članstva, koji uopće ne zalazi u naše sokolske dvorane i koji ne traži nikakav drugi doticaj s našim Sokolima, nema niti medju pretplatnicima sokolskih listova. — Zato im je nepoznata sokolska organizacija — nepoznati su im zaključci starješinstva Saveza, župa i društava. — Nekoja društva čine u tom smislu premalo, pa to nema nikakvog većeg značenja za našu štampu. — Naša je sokolska literatura prilično manjkava (nedostatna), te je dužnost svih sokolskih delova, da je povećaju — da dobijemo potrebne knjige, kojih mi danas nemamo. — Ako hoćemo to postići — onda mora kod toga dela sudjelovati celokupno Sokolstvo, — dakle mora biti prva briga svih naših društava, da se svaka sokolska knjiga što više raspača medju članstvom. Isto vredi za naše iistove: „Sokolski Glasnik“ i „Sokolić“. Svaki Soko — svaka Sokolica i svaki član naraštaja morao bi biti predplaćen na jedan sokolski list. Oni članovi, koji ne mogu plaćati članarinu (predplatu) najedanput, neka je pošalju na dva ili tri puta. — Svaki i najslabije situiran član sokolskog društva lahko žrtvuje na svaka 3 meseca 15 K, t. j. na svaki mesec 5 K. Dužnost je društava, da to organiziraju — i uvjereni smo, da uspeh neće izostati. Svako društvo neka priredi jedanput na godinu samo jednu zabavu ili akademiju, a čisti dobitak neka upotrijebi za narudžbu sokolskih listova, i neka ih onda besplatno razdeli medju najsiromašnijju braću i sestre. Svako društvo moralo bi nabaviti sve sokolske brošure i knjige, te urediti sokolsku knjižnicu. To je bezuvetno potrebno, ako hoćemo u naša društva uvesti potreban sistematski rad.

Starješinstvo Južnoslovenskčg Sokolskog Saveza je odlučilo, da je celokupno Sokolstvo u državi dužno, da prvu sedmicu meseca februara t. j. od 1. do 8. februara o. g. razvije najživlju agitaciju za štampu, da skuplja predplatnike za naše listove, brošure i t. d.

Pozivamo sva sokolska društva, da do toga časa svrše sve priprave, da uspeh bude što veći. Pozivamo naročito onu braću i sestre, koja su u boljim materijalnim prilikama — neka naruče više svezaka, pa neka ih odstupe siromašnima sestrama i braći. — Pobrinuti se treba naročito, da se list „Sokolić“ što više raširi medju našom omladinom. Svaki brat i sestra neka se te sedmice seće sokolskoga štamparskoga fonda u Savezu. — Darujte po mogućnosti — čim više — da rad naš bude uspešniji.

Braće i sestre, na delo za našu sokolsku stvar!

Južnoslovenski Sokolski Savez.

Шаљите претплату за „Сок. Гласник“

БЕЛЕШКЕ

БАЧКА ЖУПА.

IV. Соколско Село. У суботу 11. децембра 1920. одржало је културно-просветно одељење новосадског соколског друштва своје IV. Село. Новосадска публика је заводела ову корисну новину, јер је соколана сваки пут пунија и Села све више посећена. На овом Селу одржао је предавање начелник соколског подмлатка бр. Петроније Сланкаменац о теми: социјални значај соколског васпитања омладине. У лепо израђеном предавању свом истакао је и подвукао млади предавач, да садања генерација, која је услед ратних тегоба малаксала, неће бити кадра да честито и темељно изгради нову, увећану нашу отаџбину. Изградња будућности наше спада на нашу будућност, на децу нашу. Наша деца, коју треба добро да васпитамо и спремимо за честит, савестан и истрајан рад, та деца ће довршити кров над зградом уједињене и ослобођене отаџбине, чије темеље је положила данашња тешко напашена генерација. Да велики тај посао наша деца буду могла извршити, потребно је, да буду здрава, јака и добро васпитана. И баш у том правцу Соколство врши успешно своју мисију, јер оно развија енергију, снажи тело, бодри дух и не трпи лењивце. — После успелог овог предавања наступило је 6 чланова соколског подмлатка са вежбама на јарцу, и узорно одељење чланова на разбоју. Затим је уз свирку соколског тамбурашког збора настављен други део овога Села, весела и занимљива играшка.

V. Соколско Село. У суботу 24. децембра 1920. одржано је V. соколско Село које је приредио културно-просветни одсек новосадског соколског друштва. Предавао је др. Лаза Марковић о туберкулози, пропративши предавање своје живим сликама, које су најјачи доказ о великој опасности заражавања клицама туберкуле услед нехигијенског живота, и непажње нарочито код храћења и одгајивања деце. Класичан је пример штетан, управо опасан утицај муве, као најспособнијег разносача туберкулозе. Приказан је и живот у санаторијуму за сушњачаве, где се види, докле су људи већ напредовали у борби са тим најопаснијим непријатељем човечанства. Живим сликама води се успешна борба против туберкулозе, и Министарство Народног Здравља у том погледу је на добром путу. Но не треба да се остане само на том. Наша отаџбина је пребогата у свима својим деловима дивним здравим крајевима, који су као створени за санаторије. Наша Фрушка има 14 манастира, који су сви одреда готови санаторијуми. Дозидати и доградити треба сунчане просторије, те смањити на тај начин једном ужасни проценат побољевања од сушице у овој ситој и богатој земљи. — Предавање је врло успело, а Село одлично посећено.

После предавања вежбало се на коњу у ширину. На селу је свирао соколски тамбурашки збор.

БАНАТСКА ЖУПА.

Соколска забава. Културно-просветно одељење (дилетантска група) Бечкеречко Соколско друштво приредило је представу са играчком уочи Нове године. Приказао се позоришни комад „Покондирана Тиква“ од Ј. Стерија Поповића.

Соколско село у В. Бечкереку. У недељу 16. јануара о. г. приредили су Соколи своје село са овим распоредом: 1. Соколство и народна организација, говорио брат Т. Рајић. 2. „Јека са Јадрана“, декламација: Лепосава Борјановић. 3. „Прича“, читао брат Алекса Станојевић. 4. Из народних песама, певао брат Миле Цветков, пратио га на гласовиру Јов. Павловић м. 5. Песме и игре питомца Државног Децјег Дома. Редитељ Т. Рајић.

ТУЗЛАНСКА ЖУПА.

Соколско друштво у Теслићу приредило је 8. јануара о. г. на други дан срп. прав. Божића Село са соколском вежбом, предавањем и играчком, са овим распоредом: 1. Вежбе с украшеним обручевима, изводиле соколице; 2. Вежбе на разбоју, изводили соколи; 3. Хофмапове вежбе, изводили соколи; 4. Пирамиде, изводили соколи и соколице; 5. Утјецање гимнастике на подиладак, предавао бр. Др. В. Поповић, народни посланик.

ВАЉЕВСКА ЖУПА.

Ужичко соколско друштво приредило је 8. јануара „Соколско вече“ с овим програмом: 1. Поздравна реч, бр. Вит. Видаковића, свешт.; 2. Ј. Гилберт, Пољска крв, оркестар; 3. Просте вежбе, жен. подмладак; 4. А. Полицер, Романца, бр. Иван Жупић и с. Дана Суботић; 5. Вежбе на разбоју, чланови; 6. Л. Валерон, Босанска игра, оркестар; 7. Вежбе са венцима, чланице; 8. О. Небдал, Хелена марш, оркестар.

ОСЈЕЧКА ЖУПА.

Sokolisko društvo u Osijeku. Izvještaj o kulturno-prosvetnom radu od 1. oktobra do 1. decembra 1920.

Br. Dr. Zorislav Najman je preuzeo vodstvo sekcije kao zamenik predsednika do glavne skupštine, radi predsednikovog premeštenja u Novi-Sad.

У овој четврти се је највише предавало на вежбаћим часовима како со-

kolskim tako i gimnastičkim raspravljajući o sokolstvu kao i o takovim kult. socijalnim temama, koje su srednjoškolsku omladinu mogle interesovati.

Bila su priredjena 2 članska sela, 1 akademija i javna vežba muškog i ženskog naraštaja.

Počelo se na organizovanju sletske propagande, te će se u tu svrhu i odbor konstituisati.

Prvo selo je bilo 21. novembra sa sledećim rasporedom: 1) Sokolski kult. prosvetni rad, predavao br. Dr. V. Belajčić; 2) Silvije Kranjčević: „U maskiranoj gomili“, deklamovao br. Čepinac; 3) O higijeni, predavao br. Dr. M. Kolibaš; 4) Ritmičke vežbe za ženske, izvodjao ženski prednjački zbor; 5) Zmaj Jovan Jovanović, „Saran“ šala u 1 činu izvodjali sokoli i sokolice.

Da bi se članstvo upoznao sa pojedinim krajevima naše lepe otadžbine, te se odlučilo prirediti ciklus sela na kojima bi se prikazao kulturno-socijalni karakter svake pojedine pokrajine.

Tako je bilo 5. decembra primorsko selo sa sledećim rasporedom: 1) O jadranskom plitanju, predavao br. Dr. Z. Najman; 2) Ciklus primorskih pesama, tumačio i recitovao br. S. Živković; 3) Vrbniče nad morem, pevao sokol. mešov. zbor; 4) Tyršov sistem, uz pratnju klavira, prikazali prednjački pripravnici; 5) Milan Šenoa: „U tudjini“, drama u 1 činu, izvodjali sokoli i sokolice; 6) Primorski napevi, izvodjao tamb. zbor.

Da bi se publici omogućio uvid u sokolski rad, to se je 19. decembra priredila akademija u pozorištu. Članstvo je prikazalo sve gimnastičke sisteme, kako za muške tako i za ženske. Vežbale su se Vidmareve južnoslovenske vežbe, koje je br. Dr. Pavle Mergenthaler protumačio, koji je ujedno i predočio smisao svog vežbanja one večeri. Osim toga je bila živa slika: poklon Fügneru i Tyršu, i pevanje.

Javna vežba muškog i ženskog naraštaja bila je drugi dan Božića dne 26. decembra 1920. Osim vežbanja i igranja deklamovalo se je od P. Preradovića: Proslav i Braća.

Kulturno-prosvetno odeljenje.

ŽUPA RIJEKA-KRALJEVICA.

Sokolsko društvo u Ravnoj Gori osnovano je 10. oktobra 1920 Skupštini je predsjedavao br. Ante Majnarić, koji je u lepom govoru ocrtao. zadatak Sokolstva u slobodi i slobodnoj zemlji. Poslije njega uzeo je reč br. Albin Ambrožić vodja Sokola u Postojni, ocrtavši jakim rečima važnost Sokolstva za državu i narod. Poslije govora braće izabran je odbor. — Starosta: br. Ante Majnarić, ravnatelj banke i štedionice; Podstarosta: br. Rudolf Helebrant, prokurista tt. tvornice kola; Vodja: br. Albin Ambrožić, činovnik tt. tvornice kola; Zamjenik vodje: br. Blaž Starešinić, brijač; Tajnik: br. Milan Mrvoš, upravitelj tt. Josip Neuberger, Sušica; Blagajnik: br. Marijan Majnarić, kr. nadšumar; Redatelj: Josip Svetličić, postolar; Odbornici: Drago Jurković, trgovac; Stjepan Novak, bravar; Ante Svetličić, stolar; Velimir Mišević, bilježnik i načelnik; Pregledavatelji računa: Ivica Marković, učitelj i Ante Holjević, blagajnik štedionice. — Br. društvu u Ravnoj Gori, neka je sretan početak i dugotrajan rad. Zdravo!

SARAJEVSKA ŽUPA.

Sokolsko društvo u Visokom priredilo je 7. januara o. g. sokolsko veče sa programom: 1. O važnosti dečjeg sokolovanja, br. Mirko Vukojević, vodja sokola; 2. „Soko sam i Soko ostanem“, br. Nikola Štepanović, muš. podmladak; 3. Arambašić „Sokolu“, sestra Slavojka Ferzanović, žen. podmladak; 4. Vježbe sa palicom, muška djeca; 5. Proste vježbe sa sleta u Pragu 1920., žen. podmladak; 6. Proste vježbe sa sleta u Pragu 1920., muš. podmladak; 7. Proste vježbe sa sleta u Pragu 1920., Sokoli; 8. Vježbe na razboju, Sokoli; 9. Ritmičke proste vježbe u Pragu 1920., Sokolice.

Br. Matija Ažman, ustanovitelj znane sokolske rodbine Ažmanov, je dne 17. decembra 1920. u starosti 74 let nagloma u Kranju umrl. Pokojnik je bil krepak, neupogljiv značaj, zvest sokolski misli tudi ob času najhujšega pritiska. V sokolskih vrstah je stal od ustanovitve Sokola u Kranju in kruta smrt nam ga je odtrgala baš pred petindvajsetletnico sokolskega delovanja. Vsikdar vedremu, kremenitemu bratu večna pamjet!

Sokolsko društvo u Pakracu. U 12. broju Glasnika od pr. godine iskazali smo dotle sakupljene priloge za gradnju sokolskog doma u Pakracu iznos od K 10.010 60, a ovih dana priložila je Zemljišna Zajednica Trgovišta Pakrac, u Pakracu K 10.000—, te iskazujemo do sada sakupljene prinose sa K 20.010 60. — Uz sokolski Zdravo! Pištelić.

IZ UREDNIŠTVA

Počeo sam da po mogućstvu konsekventno provodim ovo pisanje: naša država zove se Jugoslavija; — mi državljani te države zovemo se Jugosloveni; — a pridev od toga jeste južnoslovenski; — prema tome zovem naš Sokolski Savez Južnoslovenski. Sve to vredi za jezik hrvatsko-srpski, koji jeste i ostaje u Jugoslaviji glavni i odlučan. Svesno i hotimice odustao sam time od dosadašnjeg pisanja, a oslonio sam se na izvode iznešene u Novoj Evropi, br. 9. od god. 1920. Nikako nisam mislio da time dadem oktrojisanu ili terminalnu formu našeg pisanja, nego sam hteo da probudim interesovanje i pažnju k stvari, pa da vremenom složno, zajednički i po najboljem umenju konačno odredimo sve. Živeći u velikom stvaranju nije mi bilo ni na kraj pameti, da u dosadanjem naslovu našeg Saveza nadjem nešto oficijelno, dogmatično, nešto u što se ne sme dirati.

**Sokoli! Sakupljajte nove pretplatnike
za „Sokolski Glasnik“.**

KNJIŽEVNI OGLAS

Jugoslovenski sokolski koledar. Pozivljamo vsa bratska društva, da si naroče za svoje članstvo takaj sokolski koledar. Cena koledarju je 12 K, ako jih društvo naroči po 10 izvodov stane komad 10 K. Koledar ima bogato vsebinu ter seznam vseh žup in društev Saveza. Vsak član sokolski bi moral imeti koledar. Naroča se pri starešinstvu Jug. Sok. Saveza, Ljubljana Narodni Dom.

*

Rešenjem sednice Južnoslovenskoga Sokolskoga Saveza, nalazi se u štampi knjiga br. Dušana Bogunovića: „**Sokolska prosveta u društvu**“.

— Sadržina knjige sastoji se iz devetnajest (19) članaka, koji se bave svim pitanjima, koja zasecaju u delovanje prosvetno-kulturnih odeljenja društva, kako u Sokolstvu tako i radu Sokola na širenju prosvete medju narodom. Članci su ovi: 1. Potreba sokolske prosvete; 2. Organizacija sokolske prosvete; 3. Poslovnici; 4. Administracija odeljenja; 5. Dužnosti članova odeljenja; 6. Organizacija rada; 7. Sredstva rada; 8. Predavanja (načine, vrste i teme razgovora i predavanja); 9. Izleti (poučni, zabavni, u ugrožene krajeve); 10. Sokolski i narodni listovi (rasturivanje); 11. Čitaonice, knjižnice, muzeji; 12. Istorija društva; 13. Rad sa ostalim prosvetnim ustanovama; 14. Rad u okolini društva; 15. Pobratimstvo; 16. Rad sela i grada; 17. Organizacija sokolskih listova; 18. Požorišta, pevačka, muzička i tamburaška odeljenja; 19. Sokolsko-narodni domovi. — Knjiga će služiti svakom članu i članici kao dobra uputa za rad u pravcu sokolske prosvete. — Knjiga će se dobivati kod pisca: Dušana M. Bogunovića, Zagreb, Ilica 7, II. kat. i kod uprave Južnoslovenskoga Sokolskoga Saveza.

Fran Levstik: **Izbrani spisi za mladino.** Priedila: Fran Erjavec in Pavel Flere. Z risbami okrasil: Ant. Koželj. Knjiga obsega 220 strani. V Ljubljani 1921. Izdala, založila in natisnila Učiteljska tiskarna. — Učiteljska tiskarna se je lotila velike naloge izdati naše klasike v ilustrirani mladinski izdaji. Dolgo so pogrešali teh že naši starši, naše knjižnice, zlasti pa naša mladina sama, saj ji je ostalo tako več ali manj nepristopno najlepše, kar so napisali tudi zanje največji možje našega noda. Zbirko, ki bo opremljena povsem enotno, urejata in prirejata Fran Erjavec in Pavel Flere, ilustrirali jo bodo pa najrazličnejši slovenski umetniki. Prav kar je izšel prvi zvezek, ki prinaša za mladino izbrane spise enega naših največjih pesnikov in pisateljev, to je Frana Levstika. Knjigo je ilustriral Ant. Koželj in je za današnje čase naravnost raskošno opremljena. Prinaša izbor njegovih pesmi, dalje pravljice in pripovedke ter znamenitega Martina Krpana in Potovanje iz Litije do Čateža. Prepričani smo, da bo po knjigi rad segel vsak in da ne bo manjkala v nobeni slovenski hiši. Primerna bo zlasti za darila. Elegantno vezan izvod stane K 54.— broširan pa K 46.— Dobiva se po knjigarnah ali pa v Učiteljski tiskarni.

Dolina Solz. Tri enodejanjke. Pisal: E. G a n g l. Cijena: Broširano K 16.—, vezano K 18.—. Izdala „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Otroški oder. Igrico za mladino otroških vrtcevin ljudskih šol. Drugi predelani notis. Sestavila Marica Gregoričeva (Stepančičeva). Izdala: Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Cena broširanoj knjigi z draginjsko doklado K 19.20.

Narodne himne in domorodne pesmi za mladino. Preredil: Fran Marolt, učitelj. Lastnik in založnik: Društvo za zgraduo učiteljskega konvikta. Cena K 5.—.

Здравље. Лечничке поуке о здрављу и болести. Издаје Друштво за чување Народног Здравља уз материјалну помоћ Министарства Народног Здравља. Уређује проф. Др. Ј о в а н о в и ћ - Б а т у т. — Лист излази једанпут мјесечно (сваког 15.) на 2 табака. Цијена му је за краљевину С. Х. С.: 6 динара годишње, 3 динара полугодишње. Новац се шаље за издање латиницом: Здравственом Одсеку за Хрв., Слав. и Међумурје, Загреб, а за издање ћирилицом: Администрација „Здравља“, Београд, Царице Милице ул. бр. 9. Могу се добити и ранија годишта повезана уз цијену од 5 динара. — Сакуљачима 25% награде у новцу. Рукописи шаљу се на адресу Др. М. Ј о в а н о в и ћ - Б а т у т, Београд, Добрачина ул. бр. 25.

Нови Живот — Трезвеност. Гласило друштва аустинената у Хрв. и Славонији и велике Српске Ложе Гутемплерског Реда. Издаје се потпором Министарства Народног Здравља. Уређује Др. Лујо Талер. Излази сваки мјесец. Цијена годишње K 24.—, за ђане, раднике, учитеље и учитељице K 12.—. Адреса: „Нови Живот“, Загреб, Марков трг бр. 6.

„Просвета“, српско просветно и културно друштво, издаје низ огледа о нашем народном раду. Од те „Просветне Библиотеке“ изашле су досад ове свеске:

1. Перо Слеччевић: „Приватна иницијатива у националном раду, Женева, 1918. Цена 1 дин.

2. Др. И. Гмајнер: „Савремени хрватски покрет за народно уједињење“, Женева, 1918. 1 Дин.

3. (Запљено).

4. Павле Поповић, проф. Унив. и Перо Слеччевић: „О педесет-годишњици г. Алексе Шантића Сарајево, 1920. 2 Дин.

5. Перо Слеччевић: „О савременом васпитању народа“, Сарајево 1920. 5 Дин.

6. Ђорђе Пејановић: „О оснивању Народних Књижница“, Сарајево, 1920. 3 Дин. 50.

7. Јов. М. Јовановић: Писма једном младићу „Како се постаје богат“ (по Карнегију) Сарајево, 1920. 1 Дин. 50.

Код друштва се могу такођер добити:

Алекса Шантић: „На старим огњиштима“, треће попуњено издање, Сарајево, 1920. 5 Дин.

„Алманах Просвета“, Женева, 1918. 5 Дин. Нарудбе преко књижара или директно од друштва Просвете, Сарајево.

SOKOLSKE KNJIGE

- Bučar: 1. Gimnastika i igre. Rasprodano.
2. Klizanje. " "
3. Mačevanje. " "
4. O ženskom telesnom uzgoju. Rasprodano.
5. Povjest gimnastike, K 10.—.
6. Floretovanje, K 5.—.
7. Jug. sokolski koledar 1920., K 8.—.
- Gundrum: Pomaganje nastradalomu, K 12 —
- Hanuš, Fügner i Tyrš.
- Hrvatski Sokol, letnik 1906., 1908., à K 5.—.
- Klenka-Bučar: Vježbe s batinama i čunjevima.
- Murnik: Redovne vaje, K 20.—.
- Očenašek-Šulce: Hrvanje.
- Pestotnik: Uprava sokolskih društva 1920., K 22.—.
- Pela-Bajzelj: Vaje na bradlji, K 6.—.
- Pivko: 1. Telovadne igre I. in II. del, à K 4.—.
2. Telovadne igre III. 1920. (Sok. knjiž. III.) K 8.—.
3. Učni načrt za telovadbo na meščan. šolah, K 2.50.
4. Plezanje (penjanje) 1920.
5. Kratka metodika sokolske telovadbe. (v tisku).
- Pivko-Schaupe: Telovadba I. Slov. Šol. Matica 1920., K 20.—.
- Sajovic E.: 1. Priprava za vaditeljske izpite, K 10.—.
2. Učenci in učenke, K 7.—.
- Sajovic G.: Miroslav Tyrš. K 10. —.
- Schaupe: Prosti skoki 1920. (Sok. knjiž. I.), K 5.—.
- Slovenski Sokol, IV—XI., à K 12.—.
- Sokol I. 1919., K 20.—.
- Sokolič I, 1919., K 20.—.
- Sokolska načela, K 1.—.
- Sokolski Glasnik I., 1919., II. 1920., K 36.—.
- Šulce: Sokolska tjelovježba I—IV. svez. à K 5.—.
- Vaditeljski list I. in II., skupaj K 5.—.
- Varičak-Murnik: Sokolska vzgoja, K 12.—.
- Varičak-Pestotnik: Sokolski evangelij I. in II., à K 2.—.
- Vidmar: Simbolično-ritm. vežbe (proste vaje), K 5.—.
- Diplome, K 10. —.
- Hofmanove vaje, partitura za klavir, K 7.—.
- Jugoslavija, partitura za klavir, K 10.—.
- Sokolske in koroške razglednice, K 1.—.
- Vaje z dolgimi palicami, partitura za klavir, K 4.—.
- Vaje s cvetnimi loki, partitura za klavir, K 4.—.

**Vsa naročila sprejema pisarna
Jugoslovenskega Sokolskega Saveza v Ljubljani, Narodni Dom.**

NAROČITA TRGOVINA
SOKOLSKIH POTREBŠTINA.
BRANKO PALČIĆ

Dobavljač Jugoslavenskog Sokolskog Saveza

Gundulićeva ulica 23   **ZAGREB**   Brzojavi Paleić, Zagreb

IZRADJUJEM I DOBAVLJAM SVE SO-
KOLSKE POTREBŠTINE POTREBNE
ZA JAVNI I IZLETNI NASTUP. UPO-
ZORAVAM BRATSKA DRUŠTVA NA
NOVA ODIJELA ZA ČLANICE, POD-
MLADAK, MUŠKI I ŽENSKI, NARA-
ŠTAJ MUŠKI I ŽENSKI, SVE PRAMA
PROPISU JUGOSLOV. SOK. SAVEZA.

Ново отворена
дворана за чешљање госпођа
Телефон 22-29. - Загреб. - Телефон 22-29.

Јављам п. н. госпођама, да сам отворио и модерно уредно, дво-
рану за чешљање, те исту снабдио са свим модерним справама за
прање и сушење главе као и за масажу лица и руку.

Са великим трудом и трошком успјело ми је ангажовати прве
умјетнике у модерном те костимском хисторичком чешљању као и
у бојадисању косе у свим бојама уз потпуно јамство.

Јамство се састоји у том, јер су г. Булајић и госпођа му били
намјештени у Бечу код свјетске познате твртке Песл као матадор
женског чешљања те пригодном разних интернационалних натјецања
у чешљању одиели прве награде у Бечу и Берлину.

Преузимам у зараду све врсте косе (Bûdeau, Trensportation те
разно Chignonete).

На складшиту имадем све врсте француских и бечких мириса
те разних тоилетних сапуна од чувених свјетских твртка. Осим тога
посједујем све потребне ствари за његу лица и руку.

Са штованом,

ДУШАН ЖЕСТИЋ, власуљар.
Боговићева ул. бр. 7.